

**СЛЪНЦЕ
И КАЛ**

**Анелия
Панайотова**

СЛЪНЦЕ И КАЛ

Никога не казвай:

„Това на мен не може да се случи“!

© Анелия Панайотова, автор, 2012 г.
Книгоиздателска къща „Труд“, 2012 г.

ISBN 978-954-398-265-3

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **труд**, 2012

Посвещение:

*Благодаря на всички,
които ми помогнаха
при издаването на тази книга,
най-вече на дъщеря ми Катя
и на съпруга ми Кръстьо,
който винаги ме е подкрепял
във всички мои решения.*

Зодия Водолей съм и може би затова толкова много обичам водата. Като малка често съм си мечтала, че един ден и аз ще мога да живея на брега на морето, но и в най-невероятните ми сънища не ми се е присънвало, че ще прекарам почти тридесет години от своя живот на брега на Индийския океан, в Африка, и по-точно в Мозамбик.

Дори в момента седя в моя мозамбикански дом в Бейра, втория по големина град в тази страна, и през прозорците наблюдавам как вълните се разбиват в близкия бряг. Понякога те са кротки и приспивно шумящи, но когато пълният прилив съвпадне с лошо време и с новолуние или с пълнолуние, те са неудържими – застрашително се спускат към крайпътната дига, прескачат я и само за минутки улицата пред нас се превръща в течаща река, а движението по нея се парализира. Стихиите изкореняват все по-голяма част от крайбрежните дървета, отнасят части от самата дига и от шосето. (Вж. цв. снимка 1)

Унесено съзерцавам океана, мислейки си колко често природата е като самия живот, веднъж – красива и галъвна, друг път – жестока и безмилостна, и си спомням как всичко започна сякаш съвсем случайно, но в същото време като че ли някой предварително беше начертал криволичетата линия на едно дълго пребиваване в чужбина.

Двамата със съпруга ми Кръстьо през 1978 година бяхме завършили учителски институт. След кратко, но задължителното по комунистическо време разпределение из селата на Великотър-

новски окръг, бяхме започнали работа в родното ми градче Бяла черква. Живеехме в бащината ми къща, но въпреки това със заплатите на „млади специалисти“ едва успяхме да изкараме месеца, покривайки си само най-елементарните човешки нужди. Заспивахме и се събуждахме с мисълта за утрешния ден. Не жадвахме за разкош и лукс, но като всяко младо семейство, при това с малко дете, желяхме по-добри битови условия. Съдбата беше отнела твърде рано бащите и на двама ни – те бяха починали още през ученическите ни години, и на финансова помощ от страна на двете ни майки беше немислимо да разчитаме.

Не сме хора с авантюристичен дух, но и не се боим от трудности, затова работата в чужбина ни се струваше единствен изход за момента. Бяхме решили съпругът ми да отиде за две години като сондър в Либия, но при едно от поредните пътувания до Велико Търново във връзка със случая той беше видял обява в Народна просвета, че бившата българска фирма „Техноимпекс“ набира учители за работа в Ангола и Мозамбик. Изглеждаше, че това за нас беше по-добрият шанс – там можехме и двамата да работим и нямаше да се налага да се разделяме. Веднага започнахме да си подготвяме документите. От всички инстанции получихме разрешение за излизане извън България, само това от Окръжния комитет на БКП се бавеше – не бяхме членове на партията!? Въпреки че няколко пъти ни бяха канили да станем такива, ние все отказвахме.

Измина месец, два, а отговор не идваше. Вече виждахме как изпускаме крайния срок, когато одобрението дойде само един ден преди това. За да можем да си връчим документите в „Техноимпекс“ в София навреме, се наложи Кръстьо да пътува на стоп цяла нощ. Двадесет и две превозни средства беше сменил, но беше успял!?

След това пак зачакахме, а аз, лека-полека, бях започнала да губя надежда, докато в един от първите октомврийски дни на далечната 1982 година, телефонът иззвъня. Още си спомням – беше хубав, слънчев ден, предобед и бях сама въщици. Вдигнах слушалката и замрях в очакване, когато разбрах, че говоря със служител на „Техноимпекс“:

– В групата по изучаване на португалски език има две свободни места. Ако желаете, можете да се включите, но трябва да

бъдете в Школата за изучаване на чужди езици в Банкя следващия понеделник – каза той.

– Да, разбира се. Ще бъдем там – успех само да промълвя аз и хукнах да подготвям заминаването ни.

Съпругът ми също се зарадва много на новината, но не и майка. „Вие се радвате, но аз все се надявах, че няма да ви извикат. Не искам да се разделям с вас, но щом сте решили, ще гледам детето“ – само тъжно каза тя. Дъщеря ни тогава беше на пет години и не можехме веднага да я вземем с нас в Банкя.

Набързо приключихме с приготовленията и рано сутринта в уречения ден, още с багажа от пътя, дори преди да си потърсим квартира, се явихме на курса. Оказа се, че занятията бяха започнали предишната седмица, но поради неявяването на двама от записаните, бяха извикали нас. Влязохме в учебната стая, а там учещите се и преподавателката вече работеха. В първия момент всички се гледахме с любопитство, но бързо привикнахме един с друг. Португалският език беше напълно непознат за нас с Кръстьо и отначало трябваше доста да се потрудим, докато се изравним с нивото на групата. Тя се състоеше от дванадесет души, повечето млади хора, и две чаровни преподавателки. Най-възрастният от колегите ни беше на четиридесет и две години, а аз бях най-младата, тогава само на двадесет и пет. Допаднахме си много. До обед учехме езика, а следобед, много пъти заедно, си подготвяхме домашните работи. През свободното време се разхождахме из планините покрай Банкя или се събирахме в някоя квартира, в някоя вила, да играем карти, или си устройвахме купон. Дните ни бяха запълнени, но на нас ни липсваше дъщерята. След куп премеждия, успяхме да ѝ осигурим място в една от детските градини в града и след месец се върнахме да я вземем. Като ни видя, детето се хвърли в прегръдките ми и дълго стоя вкопчено в мен, без дума да промълви.

– Кати, какво има? – развълнувано я питах аз.

– Нищо, помислих само, че завинаги ще ме оставите при баба – хлипайки отвърна тя.

Откак се беше родила, още в студентските ни години, винаги сами се бяхме грижили за нея, никога не бяхме се разделяли и тоя един месец, далеч от нас, тя беше изживяла много тежко. Това ни накара да решим, че дори и да излезем на работа в чужбина, трябва да я вземем с нас.

Курсът по изучаване на португалски език продължи десет месеца. Тогава ние все още не знаехме, че те щяха да се окажат едни от най-хубавите в нашия живот и щяха да бъдат като прелюдия към тежките години, които ни очакваха в Мозамбик.

След завършването на курса се върнахме на работа за известно време в училището в Бяла черква, но известието от мозамбиканска страна, че вече имаме предложение за работа, не забърза. От „Техноимпекс“ набързо ни осигуриха самолетните билети. Ние бяхме решили, че ще вземем с нас и дъщеря си и ги бяхме предупредили, но те не бяха я включили в сметката. Накрая, като видяха, че не се отказваме от намерението си, купиха билет и за нея и на 15 април 1984 г. след дълга раздяла със семейство и близки излетяхме за Мозамбик. Бяхме осведомени, че страната е в тежка икономическа криза и носехме огромни количества багаж: дрехи и обувки за две години; много храна; дори една двадесеткилограмова тенекия със сирене. Катето също беше натоварена. Носеше си раничката, чантичка с храна, която баба ѝ беше приготвила и една голяма кукла, с която тя не искаше да се раздели. На практика няхахме ограничения за багажа, защото всички знаеха къде отивахме, а и летяхме с огромния ДС-10. Самолетът беше за 360 пътници, с по девет седалки на всеки ред, но в момента беше почти празен – едва ли повече от 10 процента от наличните места бяха заети. Най-щастлива от трима ни се чувстваше Катето. Тя радостно подскочаше из целия салон и се спираше при всеки, който я заговореше – е, всеки си говореше на своя език. Пътувахме по маршрут София – Париж – Мапуту. След два часа полет кацнахме на летището „Шарл дьо Гол“ в Париж. Имахме 1-2 часа престой и заобикаляхме из магазинчетата, но за нас цените там бяха баснословно високи. Успяхме да купим само едни слънчеви очила за Катето, защото в България не бяхме намерили за нея и цената от 8 долара, която трябваше да платим за тях, ни се стори направо огромна, но ни бяха предупредили, че силното африканско слънце уврежда зрението и не искахме да рискуваме. От Париж излетяхме вечерта. Времето беше ясно и можехме отвисоко да наблюдаваме града. Бяхме седнали до прозорците и се възхищавахме на светлинните гирлянди на френската столица. Дори Айфеловата кула ус-

пяхме да зърнем. Не след дълго ни сервираха и вечерята, а след нея всеки можеше да си избере някоя свободна седалка и да поспи – нещо, което в днешно време е направо немислимо, защото самолетите пътуват винаги препълнени. Прелитайки над екватора, е нормално турболенцията да бъде по-голяма, но в тая огромна машина тя почти не се чувстваше. На другия ден рано сутринта, след 15-16 часа полет, започнахме да се приземяваме. Погледнах през прозореца и в първия момент помислих, че кацаме на някое друго място. Идвах за първи път в Африка и си мислех, че Мапуту е едно малко градче, а отгоре се виждаше светъл, съвременен град с много високи сгради и широки, прави улици.

На летището ни очакваше първото препятствие – представителите на „Техноимпекс“ не бяха извадили виза за дъщеря ни. Наложих се часове наред да чакаме там, докато те разрешаваха проблема. Никой не ни казваше какво става и ние бяхме толкова притеснени, че макар и да ни беше много топло, дори не се сещахме да си съблечем дебелия дрехи, с които бяхме тръгнали. Опасявахме се да не би да се наложи дъщеря ни да се върне в България. Следобед въпросът беше решен и след още два-три часа чакане в офиса на „Техноимпекс“, бяхме откарани до хотел „Универсу“. Там ни очакваше втората неприятна изненада. Първата вечер мозамбиканците ни настанаха в стая със счупена мивка, от чиито кранове не течеше вода, и само с едно легло.

– Извинете, господине, къде можем да се изкъпем? – попитахме един от служителите на хотела.

– Един момент, веднага ще ви осигурия – с готовност отвърна той и изчезна някъде.

Измина доста време и след час чакане човекът се появи, подтичвайки и целият потен от усилие.

– Вече е готово. Можете да дойдете да ви покажа – доволно каза той и съпругът ми отиде с него да види къде е банята.

– Не можем да се къпем там, но платих на човека заради старанието. Цялата вана, кофа по кофа, беше напълнил, но банята е обща и ваната е много мръсна – разочаровано ни съобщи той, като се върна.

Легнахме си тримата на леглото, без дори да успеем да се измием, но не можахме да заспим, защото стаята гъмжеше от комари.

След време разбрахме, че хотел „Универсу“ е един от слабо реномираните хотели в града, но всички места в по-добрите хотели са били заети, защото по това време в Мапуту се провежда някаква конференция.

На другия ден българските ни шефове ни откараха, да ни представят в училището, където трябваше да работим. Директорът, млад мозамбиканец, ни прие радушно и след час събеседване ни съобщи, че аз ще преподавам математика на втори курс, а съпругът ми – физика, но на вечерните курсове.

Същия ден Кръстьо успя да уреди да се преместим в хотела поне в стая с две легла и със самостоятелна баня.

След седмица започнахме работа. Отначало аз посещавах часовете на колегата югославянин, чиито договор изтичаше и когото щях да заместя, но след 3–4 дни започнах да преподавам. Училището, индустриален среден техникум, в който имаше паралелки по механика, химия, електричество, електроника и гражданско строителство, се намираше в края на града. Състоеше се от три постройки: в едната, едноетажна, бяха разположени административните кабинети и ученическият стол, в главната двуетажна сграда, се намираха класните стаи и учителската стая, а третата постройка беше определена за работилниците по практика и за кабинетите за лабораторни упражнения, които бяха със старо и недостатъчно оборудване. Отзад имаше обширно пространство, оставено за спортни площадки, но то в момента буренясваше. Самите сгради отдавна не бяха ремонтирани и имаха доста занемарен вид. По някои от прозорците липсваха стъкла, но аз най-се впечатлих от многочислените класове. Във всяка паралелка имаше по 38-43-ма ученици, от които една съвсем малка част бяха девойки (жени).

Мозамбик беше придобил независимостта си от Португалия през 1975 г. и в страната почти нямаше кадри със средно образование. По-голяма част от учениците ни бяха работещи хора, които правителството беше изпратило да се квалифицират. От една страна, с тях се работеше лесно, защото хората не ни създаваха проблеми с дисциплината, но от друга – не беше така лесно, тъй като голяма част от тях отдавна бяха напуснали училищните скамейки и трудно възприемаха мате-

риала. Освен това идваха на училище изморени и недохранени и аз често трябваше да побутвам някого, който придрямва в часовете.

В техникума над двадесет от учителите бяха българи, осем-девет души бяха кубинци, имаше и четирима холандци, а местните учители практически бяха само на ръководните постове. Един от тях, господин Жеремиаш, беше шеф на катедрата по математика и доста ми помогна да опозная психиката на местните ученици и начините на обучението и оценяването тук. Събеседвайки с него, аз все научавах и по нещо ново за обичаите и за живота в тази страна.

В един от първите дни, отивайки заедно с Кръстьо към училище, видяхме група мозамбиканчета, които играеха край купчина боклук на улицата – катереха се по нея, подхвърляха си разни отпадъци и доволно си подвикваха. За наш ужас сред тях имаше и едно изключително бяло момченце, със силно руса, но накъдрена като на африканче, коса. И то като повечето от децата, беше полуголо – обуто само с някакви шорти.

– Боже Господи, как е можал този мъж така да си изостави детето!?! – възмутена възкликнах аз, мислейки си, че то е резултат от някоя краткотрайна връзка между европеец и мозамбиканка.

– Какви ли не хора има по тоя свят!?! – гневно добави и съпругът ми.

Като пристигнахме в училището, още впечатлена от видяното, аз го споделих с Жеремиаш.

– Това момче не е било мулатче – уверено заяви той и заобяснява, – сигурно е било някое албиносче – дете на африкански родители. Не се знае точно поради каква причина, но някои деца се раждат с липса на оцветителен пигмент на кожата. Това е някакво генетично увреждане. Иначе децата са напълно нормални, но почти всички са с увредено зрение и са много чувствителни към слънцето.

– Ох! – облекчено въздъхнах аз – За първи път виждам албинос и се почувствах доста неприятно, вземайки го за някое изоставено дете.

– Ааа, в Мозамбик има доста такива хора – спокойно добави Жеремиаш и махна с ръка.

Друг път аз се престраших и колебливо му казах:

– Господин Жеремияш, като разговарям с вас, аз напълно ви разбирам, но като се движа по улиците, много често долавям само по някоя дума и въобще не мога да схвана какво си говорят местните хора. Толкова ли ми е зле португалският език?

– О, не! Като за новопристигнала, дори португалският ти е доста добър, но едва ли някога ще започнеш напълно да схващаш какво точно си говорят обикновените мозамбиканци – подсмивайки се хитро ми отвърна той.

– Защо? – недоумявах аз.

– Защото голяма част от тях говорят помежду си на собствения си диалект и само от време на време вмъкват по някоя португалска дума, която не съществува в родния им език. В Мапуту и провинцията например се използва диалектът шангана – поясни Жеремияш и пак на шега добави: – Да, обаче някои от продавките на пазара говорят и руски!

Аз сигурно отново съм го погледнала неразбиращо, защото той продължи:

– Понеже рускините не искат да учат португалски, нашите жени са понаучили по някоя руска дума, за да могат да се разбират с тях. Няма начин някой ден да не чуеш как им предлагат: „Петрушка, петрушка (б.а – магданоз)!“

В голямото междучасие учителската стая се препълваше с колеги – и местни и чужденци. Дочувах се разговори на различни езици. В тия „гладни“ години никой не искаше да пропусне безплатната закуска, която правителството осигуряваше за училищата и за предприятията. Закуската се състоеше от намазан с краве масло хляб и чай. Чаят се правеше само със сгорещена, а не с преварена вода, и аз избягах да го пия, но всички с удоволствие си похапвахме от хляба.

Почти всеки месец от училище ни раздаваха малки количества кашкавал, краве масло, цигари... Обикновено това бяха помощи, които страната получаваше отвън.

Техникумът се намирал на пет километра от хотела и в началото се налагаше да изминаваме това разстояние по два пъти на ден пеша, защото тогава нямаше обществен транспорт – държавата не притежаваше автобуси, а и нямаше средства, за да купува достатъчно количество гориво.

* * *

Заедно с първите трудности в работата започнаха и негодите ни в хотела. Много пъти закуската се състоеше само от чай, понякога имаше и захар, а хлябът беше рядкост. Обядът и вечерята също бяха много оскъдни. Започнахме да се разхождаме из града, за да видим дали може да купим отнякъде храна, но останахме силно разочаровани. По магазините се продаваха само чай, алуминиеви лъжици, чаши, направени от срязани стъклени бутилки, и метални стружки за миене на съдове. По пазарите имаше някакви тревни растения, които ние не познавахме и стъбла с листа от тиква, от които мозамбиканците приготвяха супа. Разбрахме, че малко преди да пристигнем в Мозамбик, през февруари, през тази част на Африка беше минал ураганът „Димойна“ и беше унищожил и малкото посеви, които населението отглеждало в близост до Мапуту.

Веднъж видяхме деца да носят ябълки и картофи и с надежда влязохме в магазина и поискахме да купим.

– Извинете, а къде ви е картонът за снабдяване с храна? – попита ни магазинерът.

– Скоро пристигнахме в Мозамбик и нямаме картон. Можете ли да ни обясните откъде трябва да се снабдим с такъв? – разочаровано му отвърнахме ние.

– Съжалявам, но в такъв случай нищо не мога да ви продам. Трябва да ви издадат картон за храна от квартала, където живеете. Следващият! – извика той.

Опашката беше огромна, а продуктите, помощ от съседна страна, съвсем малко.

Разпитахме българите, които бяха пристигнали преди нас в страната и вече добре познаваха живота тук, за въпросния картон. Те ни обясниха, че можем да си извадим картон само като излезем от хотела и се установим на постоянен адрес, а храната, която бяхме донесли от България, трябвало да я пазим, защото, като излезем на квартира, сме щели да имаме още по-големи трудности със снабдяването.

Дните ни минаваха бавно, в полугладно съществуване. Първо се хранеше дъщеря ни, след това аз, а съпругът ми – с каквото останеше. След един месец престой в хотела, от дъщеря ни, която беше пълно дете, бяха останали само едни големи очи.

Отслабналата ни дъщеря в деня на изнасянето ни от хотел „Универсу“

Кръстьо, виждайки как детето се „топи“ пред очите ни, започна да става в четири часа сутрин, да търси къде продават хляб и да се реди по огромните опашки. Много пъти, преди да дойде неговият ред, хлябът свършваше, но когато успееше да купи, бяхме направо щастливи. За да можем да го съхраняваме по два-три дни, бяхме помолили служителите от хотела да ползваме техния хладилник. Една сутрин отидохме да си вземем от хляба, но той беше изчезнал. За наше най-голямо съжаление се оказа, че спортистите, които бяха отседнали в хотела, при напускането си, си го бяха присвоили. Разбрахме, че наистина трябва да внимаваме как и къде си оставяхме нещата.

Не след дълго съпругът ми успя да си купи велосипед, с който по-лесно обикаляше да търси храна и по-бързо се придвижваше до училище. Казвам успя, защото оскъдицата беше голяма и ако някаква стока съществуваше, в повечето случаи тя можеше да се намери само на кандонга – на „черния“ пазар.

Един ден за вечеря в хотела сервираха пържени яйца. След като си похапнахме, мислейки и за татко си, Катето с надежда каза: „Дано татко да се върне навреме от работа, че да може и той да опита от тоя неочакван деликатес“ – тогава така ни се стори това най-обикновено ястие. Кръстьо, обаче закъсняваше. Дойде си късно и още щом отвори вратата, разбрах, че нещо се беше случило. Той беше мръсен, изподран, а заедно с него влезе и един мозамбиканец. Без много подробности, за да не плаши детето, ни обясни, че на излизане от училище мозамбиканецът го блъснал с колата си – нямал светлини и не го видял, но за извинение много настоявал да го докара до хотела. Успокояхме се, че се беше случило на черна, песъчлива уличка, където автомобилистът не е можел да кара с висока скорост и съпругът ми се беше отървал само с драскотини.

Друг път се разхождахме по улиците в близост до хотела и срещнахме едно 6–7 годишно момче, което носеше на главата си, доста голям за възрастта си, сноп със съчки за горене.

– Мамо, виж това дете колко е малко и как работи, а аз съм дошла тук само да ви ям от храната – при тия думи на дъщеря ми, сякаш камък заседна на гърлото ми. Чудех се какво да ѝ отговоря – Може би щеше да бъде по-добре да бях останала при баба – продължи тя.

– Не, Кати, ти си тук, защото ние така пожелахме. Едно дете трябва да расте при родителите си – при тия мои думи тя видимо се поуспокои.

За наше добро не стояхме в хотела дълго време. На двадесет и осмия ден един от българските ни шефове ни извика, да ни покаже апартамента, който се беше освободил. Ние въобще не се двоумихме и веднага пожелахме да се преместим в него. Апартамента беше много голям – 120 кв.м и изглеждаше почти празен, но имаше най-необходимите уреди и мебели за живеене. Португалците са строили обширни и красиви жилища, смятайки, че завинаги ще останат в тая страна.

Тук започнаха други проблеми. Дъщеря ни все още не ходеше на училище и често, докато аз бях на работа, оставаше сама през деня, защото съпругът ми почти винаги беше извън къщи в

търсене на продукти. Сънародниците ни ни съветваха да си вземем „емпрегаду“ (домашен прислужник) и при една от поредните обиколки из града Кръстьо срещнал младеж, който търсел работа, и без дори да му поиска документите за самоличност, го доведе къщи. Беше по обед и аз слагах масата. Поканих и мозамбиканеца да седне с нас. Той се позачуди, но прие. Чувствах, че нещо не е наред, но никога не бяхме имали прислужник и нямахме представа как трябваше да се отнасяме с него. Посъветвах се с колегите българи, но твърде късно. На третия ден, когато съпругът ми се върнал къщи, заварил апартамента празен – нямало ги нито Катето, нито прислужника. В първия момент помислил, че местният е отвлякъл дъщеря ни и отчаяно хукнал да я търси. Обяснил на пазача на блока как стоят нещата и човекът го зауспокоявал: „А, не се притеснявайте, господине, вашият слуга наистина излезе. Носеше две пълни чанти и беше с едни хубави, нови обувки, но беше сам. Дъщеря ви сигурно е отишла да играе на осемнадесетия етаж.“

Кръстьо не усетил кога е изкачил пеша всичките тия етажи (пак е имало режим на електричеството), но най-накрая се успокоил, като видял, че Катето наистина била там. Тя му обяснила, че докато била в тоалетната, чула, че прислужникът излиза. Почакала, но той не се върнал и затова отишла да си играе при децата от осемнадесетия етаж – там живееше друго българско семейство с две момченца почти на нейната възраст.

Естествено прислужникът повече не се появи. Беше си напълнил две чанти с нови наши дрехи и обувки и беше изчезнал, а и ние не знаехме къде да го търсим. Друг урок – внимавай кого вкарваш в къщата си!

Винаги, когато излизалме, оставяхме единия комплект ключове от къщи на дъщеря ни. Един ден следобед се връщам от работа, чукам на вратата, звъня продължително, но никой не ми отваря. Слизам и питам пазача не е ли виждал дъщеря ни, но той каза, че тя не е излизала. Проверих – не беше и при съседските деца. Не ми оставаше нищо друго освен да изчакам съпруга ми да се върне. Когато той пристигна, вече се беше стъмнило. Отворихме притеснени, обиколихме целия апартамент, но Катето я нямаше. Сетихме се да погледнем и на терасата, а там – детето

спи седнало на стъпалото, облечено само с една лека рокличка, а навън духаше силен вятър и беше доста захладнало.

– Кати, какво стана? Защо спиш тук? – побутвайки я, внимателно я попитах аз.

– Ами стана ми скучно да стоя сама къщи и излязох на терасата да броя колите, които минаваха по шосето, и да гледам кога ще си дойдете. Не съобразих да дръпна секретата на резето на bravata и от течението вратата се захлопна зад мен. Уморих се да стоя права, седнах на стъпалото и съм заспала – отвърна тя, а сълзите напихаха от очите ѝ.

– Не става така, трябва да намерим някоя жена, която да се грижи за детето, докато нас ни няма – каза Кръстьо и започна да разпитва различни познати за надеждна прислужничка.

Често със съпруга ми обсъждахме проблемите, с които не искахме да безпокоим Катето, говорейки си на португалски език, но още през първите месеци, един ден по време на обяда, тя най-неочаквано ни изненада, когато съвсем спокойно се намеси в разговора ни. Тя понякога слизаше долу да играе с децата

1 юни 1984 г. – По време на тържество по случай Деня на детето, някой неблагоприятно е седнал на парапета на терасата на 20-етажния блок, в който живеехме.

